

การพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาใน ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี*

The Development of Propagation Strategy for Thai Buddhist Monks in Germany by Buddhist Education Administration

¹พระครูสังฆรักษ์สาร ปุญญะสิโก, สมศักดิ์ บุญปุ และ ระวิง เรืองสังข์
¹Phrakhrusangkharak Satorn Puñjesiko, Somsak Boonpoo and
Rawing Ruangsanka
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
¹Email: drmcu4@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเชิงผสมผสาน ผลการวิจัย พบว่า

1. พระสงฆ์และองค์กรพุทธยังไม่มีการวิจัยประเมินผลการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมที่อาศัยอยู่หรือพื้นฐานของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางศีลธรรม ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการเผยแผ่กิจกรรมของพระสงฆ์ไทย การทำงานลักษณะเช่นนี้ถือว่าการเผยแผ่เชิงรุกแต่ไม่ได้ตอบรับจากประชาชนไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกลไกของกลยุทธ์ 3 ประการ คือ พันธกิจ วิสัยทัศน์ และ

เป้าประสงค์ มียุทธศาสตร์ตัวแบบ มีองค์ประกอบกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 7 ประการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดตัวบุคคล การอำนวยความสะดวก การบริหารงบประมาณ การควบคุมการปฏิบัติงาน การจัดหน่วยงาน และการประสานงาน

3. ผลการนำเสนอกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีองค์ประกอบของกลยุทธ์ 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ส่วนนำของกลยุทธ์ประกอบด้วย 1) พันธกิจ พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะ พัฒนาความสามารถ 2) วิสัยทัศน์ 3) เป้าประสงค์ ส่วนที่ 2 ตัวแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเกี่ยวกับระบบงาน ด้วยกลยุทธ์ PHDBOON และกระบวนการจัดการ ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย โครงสร้าง การตัดสินใจ และแนวทางการประเมิน เนื่องจากกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การเผยแผ่; หลักพุทธบริหารการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the status of Buddhist propagation of Thai Buddhist monks in Germany, to develop Buddhist propagation strategy of Thai Buddhist monks in Germany based on Buddhist Education Administration, and to propose the Buddhist propagation strategy of Thai Buddhist monks in Germany based on Buddhist Education Administration. The mixed research methods were used in the study through document analysis, structure and semi-structured in-depth interview, focus group discussions and questionnaires.

The findings showed that:

1. The status of Buddhist propagation in Germany; researches and evaluations on Buddhist propagation have not been done for propagation methods, target people and social conditions, people lack of basic understanding in Buddhism, the Thai-German born pay less attention to Buddhism, and Thai Buddhist monks' propagation does not touch the interest of Thai national majority.

2. The development of Buddhist propagation strategy of Thai Buddhist monks in Germany consists of 3 strategies; Mission, Vision and Target. Buddhist propagation strategy consists of 7 factors; Planning, Manning, Directing, Budgeting, Working, Managing, and Coordinating.

3. The Buddhist propagation strategy of Thai Buddhist monks in Germany by Buddhist Education Administration consists of 3 main components; 1. Leading consists of 1) mission, knowledge, skills, and ability, 2) vision, and 3) target. 2. Body or content consists of system concluded into "PHDBOON STRATEGY", and Management process. 3) Application steps consists of structure, decision making and evaluation guidelines.

Keyword: Strategy; Propaganda; Principles of Buddhist Studies

บทนำ

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และได้พบกับนักบวชทั้งหลายตรงกับวันเพ็ญเดือนแรม ซึ่งพระจันทร์เพ็ญในกลุ่มดาวฤกษ์อาสาฬหะ พระองค์ก็ได้แสดงปฐมเทศนา ซึ่งเป็นคำสอนที่สำคัญ พระองค์จึงสอนเรื่องเส้นทางสู่ความพ้นทุกข์ว่า ไม่สามารถไปด้วยทางสุดโต่งทั้งสองทางได้ ต้องไปด้วยทางสายกลาง นั่นคือ มรรคมีองค์แปด จากนั้นได้เข้าสู่แก่นของพระพุทธศาสนา นั่นคือ อริยสัจ 4 ความจริงทั้งสี่ประการ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เรียกว่าพระสงฆ์ หน้าที่ของพระสงฆ์ที่สำคัญนั้นมี 4 ประการ ได้แก่ 1. หน้าที่ในการศึกษาธรรม 2. หน้าที่ในการปฏิบัติธรรม 3. หน้าที่ในการเผยแผ่ธรรม 4. หน้าที่ในการรักษาธรรม หน้าที่ในการศึกษาธรรม เป็นหน้าที่แรกของสมณะที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสมณสูตร มี 3 ประการ ดังพุทธดำรัสที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย กิจของสมณะที่สมณะควรทำ 3 อย่างนี้ 3 อย่างเป็นไฉน ? คือ การสมาทานอริยศีลสิกขา 1 การสมาทานอริจิตสิกขา 1 การสมาทานอริปัญญาสิกขา 1 ภิกษุทั้งหลายเพราะฉะนั้นแหละ ท่านทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทานอริยศีลสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทานอริจิตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทานอริปัญญาสิกขา...ท่านทั้งหลายพึงศึกษาเช่นนี้แล” (Thai Tipitakas/15/71/125)

หน้าที่ในการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมนั้นถือได้ว่าเป็นรากแก้วขั้นสำคัญในพระพุทธศาสนา ถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่ได้รับผลใดๆ เลย แต่การจะเห็นคุณค่าแห่งการปฏิบัติธรรมได้ บุคคลนั้นๆ ย่อมจะเล็งเห็นประโยชน์ มองเห็นโทษในความประมาทหมัวเมาในชีวิตเร่งคิดหาวิธีที่จะบำเพ็ญตนให้ได้รับความสุขสูงสุด ความสุขสูงสุดที่จะบังเกิดได้ย่อมมาจากการประพฤติปฏิบัติธรรม (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2007) พระพุทธเจ้าได้ทรงยกเรื่องอภิศาสดาขึ้นมาตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อไม่ให้ประมาทหมัวเมาในวัย ในชีวิต ให้เร่งรีบขวนขวายปฏิบัติธรรม โดยทรงชี้ให้เห็นว่าชีวิตนี้สั้น ควรรีบทำกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้วจะไม่ตายไม่มี ในปัจจุบันนี้อย่างมากอยู่ได้ก็เพียงร้อยปี หรืออาจจะน้อยกว่าบ้างมากกว่าบ้าง โดยทรงเตือนว่า... “ภิกษุทั้งหลาย กิจใด ศาสดาผู้แสวงประโยชน์เกื้อกูล ผู้อนุเคราะห์ เอื้อ เอ็นดู พึงกระทำแก่สาวก กิจนั้น เรากระทำแล้วแก่เธอทั้งหลาย ดูกรภิกษุทั้งหลาย นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่าง ขอเธอทั้งหลาย จงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี่คือนุศาสน์ของเราสำหรับเธอทั้งหลาย” (Thai Tipitakas/12/521/259)

การปฏิบัติธรรมมีจุดหมาย 2 ประเด็น คือ เพื่อให้ตนหลุดพ้นจากกองกิเลส ตัณหา 1 และเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ 1 ในประเด็นหลังนั้นพอมองเห็นได้แม้จะไม่มากในสังคม แต่ก็ไม่ใช่ไม่มี ส่วนประเด็นแรกอาจจะถือเป็นประเด็นหลัก เพราะถ้าไม่ปฏิบัติจนสามารถละ ลตกิเลสของตน การที่เราจะอ่านวยประโยชน์แก่ผู้อื่นก็เป็นไปได้ยาก การทำให้ตนหลุดพ้นหรือให้ถึงภาวะเกลี้ยงเกลา ไม่มีความทุกข์นั้นมิใช่ (Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto, 2009) ในหน้าที่ที่สาม คือ การเผยแผ่ธรรมนั้น นับว่าเป็นหัวใจของการสืบอายุพระพุทธศาสนาและเป็นการแสดงเจตนาต่อพุทธประสงค้อย่างแท้จริง ซึ่งพระพุทธองค์ตรัส

ฝากวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้แก่พระอรหันต์สาวก 60 องค์ว่า... “พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์ (Thai Tipitakas/4/32/40)

พระสงฆ์ไทยที่ปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีอยู่จำนวนไม่น้อยที่สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีวิชาทำงานศาสนา แต่ขาดการพัฒนากลยุทธ์ในการทำหน้าที่กลายมิตรให้แก่ชาวโลกที่รอคอยการประกาศธรรมของพระสงฆ์ที่มาทำหน้าที่ อีกทั้งแต่ละวัดที่มาสร้างศาสนสถานในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ต่างมีวิธีการในการเผยแผ่ที่ไม่เหมือนกัน เกิดความหลากหลายในการประกาศธรรม กิจกรรมคณะสงฆ์ไทยในทศวรรษหน้าจะมีความเข้มแข็ง ความมั่นคง ความยั่งยืนได้อย่างมั่นใจ หากได้มีผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีสมรรถนะ ประยุกต์ใช้สื่อที่ทันสมัยในการเผยแผ่ (Phramaha Nong Uppai, 2013; Phrakhruiwinaithorn Chakkree Sricharumedhiyan, 2016) ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีความพร้อมในการนำองค์กร นำงาน นำคน และนำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมโลก สังคมไทยในทศวรรษหน้า ได้อย่างสง่างาม เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบความเป็นผู้นำไปด้วยทักษะความสามารถในด้านต่างๆ เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีคุณลักษณะทางสังคมดีและเป็นผู้มีความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่เข้าใจบริบทของงานขององค์กรและสังคมเป็นอย่างดี ก็จะนำมาซึ่งระบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์องค์กรแห่งนวัตกรรมเชิงธรรมะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Phrakrubaiideegha Apichat Dhammasuddho, 2016)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สมบูรณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาพระสงฆ์ไทยในการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา งานวิจัยนี้จะได้นำมาเพื่อใช้งานขยายงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป อันจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่พระพุทธศาสนา ชาวพุทธ และชาวโลก สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์ เกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการ กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย ข้อมูลการจัดการคณะสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากเจ้าอาวาสหรือผู้ที่ได้รับมอบให้ดำเนินการจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยพิจารณาจากผลงานการเผยแผ่ในปัจจุบัน จำนวน 10 รูป ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยดำเนินการดังนี้

1) ยกร่างกลยุทธ์ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ได้ร่าง กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับที่ 1

2) พัฒนาร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป / คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ฉบับร่างที่ 1) นำผลการวิเคราะห์เนื้อหา มาปรับปรุงให้ได้ร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับร่างที่ 2

3) นำเสนอร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยประชุมการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป / คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและนำผลมาวิเคราะห์เนื้อหา มาปรับปรุงให้ได้ร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับร่างที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

นำเสนอโดยการประชาพิจารณ์ จนได้การพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ฉบับสมบูรณ์)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการศึกษา ศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์
- 3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปสัมภาษณ์

2. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

- 1) สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อสร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ในการพัฒนา กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี
- 2) นำแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ของแนว คำถามสำหรับของคณะสงฆ์ไทย
- 3) ปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ก่อนนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม กับผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ด้วยการใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) การวิเคราะห์ข้อมูลจาก การให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการ บันทึกรายการ การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้งจัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปร
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนา กลุ่ม (Focus Group) การใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผล

ผลการวิจัย

1. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผลการวิจัย พบว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ชาวตะวันตกมีความสนใจในการศึกษาพระพุทธศาสนามากขึ้น เมื่อสภาพแวดล้อมในสังคมเป็นเช่นนี้ มีชาวตะวันตกส่วนใหญ่ยึดถือหลักธรรมคำสอนมากกว่า ศาสนบุคคลและพิธีกรรม การเผยแผ่เอื้ออำนวยให้แต่พระสงฆ์ไทยเองกลับขาดกลยุทธ์ในการทำหน้าที่ให้ดี สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบทุนนิยมและบริโภคนิยมมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก มีภารกิจในการประกอบอาชีพ จึงไม่มีเวลามาเข้าวัด ประกอบกับธรรมชาติของคนเรามักจะอยากได้โดยไม่อยากเสีย ด้วยเหตุนี้คนจึงไม่เข้าวัด คนไทยที่มาอาศัยอยู่เพราะการแต่งงานกับชาวเยอรมัน หรือมาทำงาน จะเข้าวัดเฉพาะตอนที่มิใช่ทุกข์ พระสงฆ์และองค์กรพุทธยังไม่มีการวิจัยประเมินผลการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมที่อาศัยอยู่หรือพื้นฐานของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนกลุ่มเยาวชน ขาดการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย ส่งผลให้ขาดผู้ให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เจ้าอาวาสหรือผู้นำในวัดไม่ได้ใส่ใจในเรื่องการเผยแผ่ พระนักปกครองขาดวิสัยทัศน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ชัดเจน ไม่กล้าคิดนอกกรอบ ไม่กล้าคิดสิ่งใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสภาพสังคมและปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาด้านปริมาณ จำนวนพระภิกษุ สามเณรได้ลดลงเรื่อยๆ

2. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อถอดแบบองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผลการวิจัยพบว่ามีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดตัวบุคคล กลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยมี 2 ระดับ 7 กลุ่ม ได้แก่ ระดับบน 4 ประกอบด้วย 1) นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง 2) นักวิชาการ 3) นักธุรกิจ คหบดี และ 4) สื่อมวลชน ระดับล่าง 3 ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่บ้านเมือง 2) คนไทยในเยอรมัน 3) ชาวบ้านท้องถิ่น
2. การอำนวยความสะดวก จากหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์
3. การบริหารงบประมาณ การได้มา การจัดเก็บรักษา การใช้จ่ายอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
4. การประสานงาน วิธีในการใช้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายในการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสร้างเครือข่าย องค์กรพันธมิตรหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย

1. องค์การพันธมิตรภายใน ได้แก่ องค์การในพระพุทธศาสนาต่างๆ 2. องค์การพันธมิตรภายนอก ได้แก่ องค์การพุทธอื่นๆ

5. การควบคุมการปฏิบัติงาน มีระบบการให้คุณให้โทษในการปฏิบัติงาน การวัดประเมินผลงานที่เป็นรูปธรรม

6. การจัดหน่วยงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานได้ชัดเจน แต่สามารถช่วยเหลือกันได้เมื่อมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องการความช่วยเหลือ

7. การวางแผน ประกอบด้วยแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

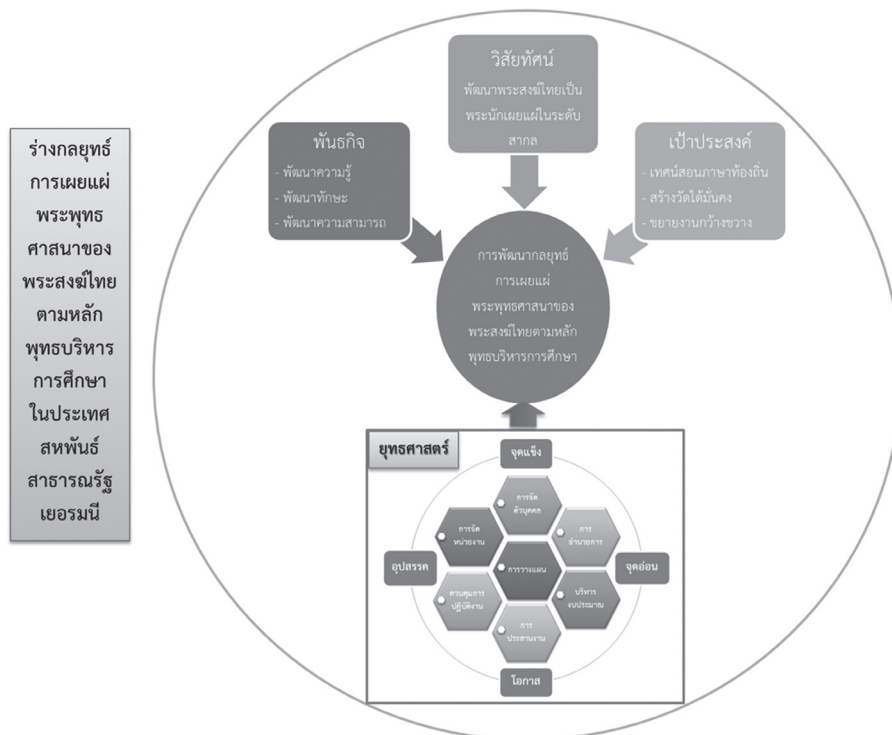
กระบวนการจัดการ (Management Process) กระบวนการจัดการกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน A วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบการเผยแผ่ทุกด้านโดยอาศัยระเบียบวิธีการวิจัย (Analyze by Research) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ฉับไว ถูกกาล ทันสมัย สมบูรณ์

ขั้นตอน B กำหนดแผน (Being Plan) ที่เป็นแนวทางในการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกระดับ วางหลักการ อุดมการณ์ วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเพื่อการปกป้อง ค้ำครอง รักษา ขยายพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

ขั้นตอน C ประสานงานอำนวยความสะดวก (Co-ordinat to do) ให้ทุกระดับของกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขับเคลื่อนไปได้อย่างเป็นระบบโดยสร้างแรงจูงใจ บำรุง ยกย่อง สรรเสริญ สนับสนุน อุปถัมภ์งานเผยแผ่เป็นอันดับหนึ่งในภาระกิจสงฆ์ ติดตาม กำกับ ส่งเสริมการเผยแผ่กิจกรรมของคณะสงฆ์ทุกระดับให้เป็นรูปธรรม วางกลวิธีพัฒนาวัด พัฒนาพระสงฆ์ให้ใส่ใจเรียนรู้ พัฒนาตนเอง ตั้งใจปฏิบัติตนจะเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาได้ เห็นได้ชัด ให้สามารถเป็นผู้นำชุมชนได้ ตามหลักธรรม หลักการ อุดมการณ์ ทั้งที่มีในพระธรรมวินัย

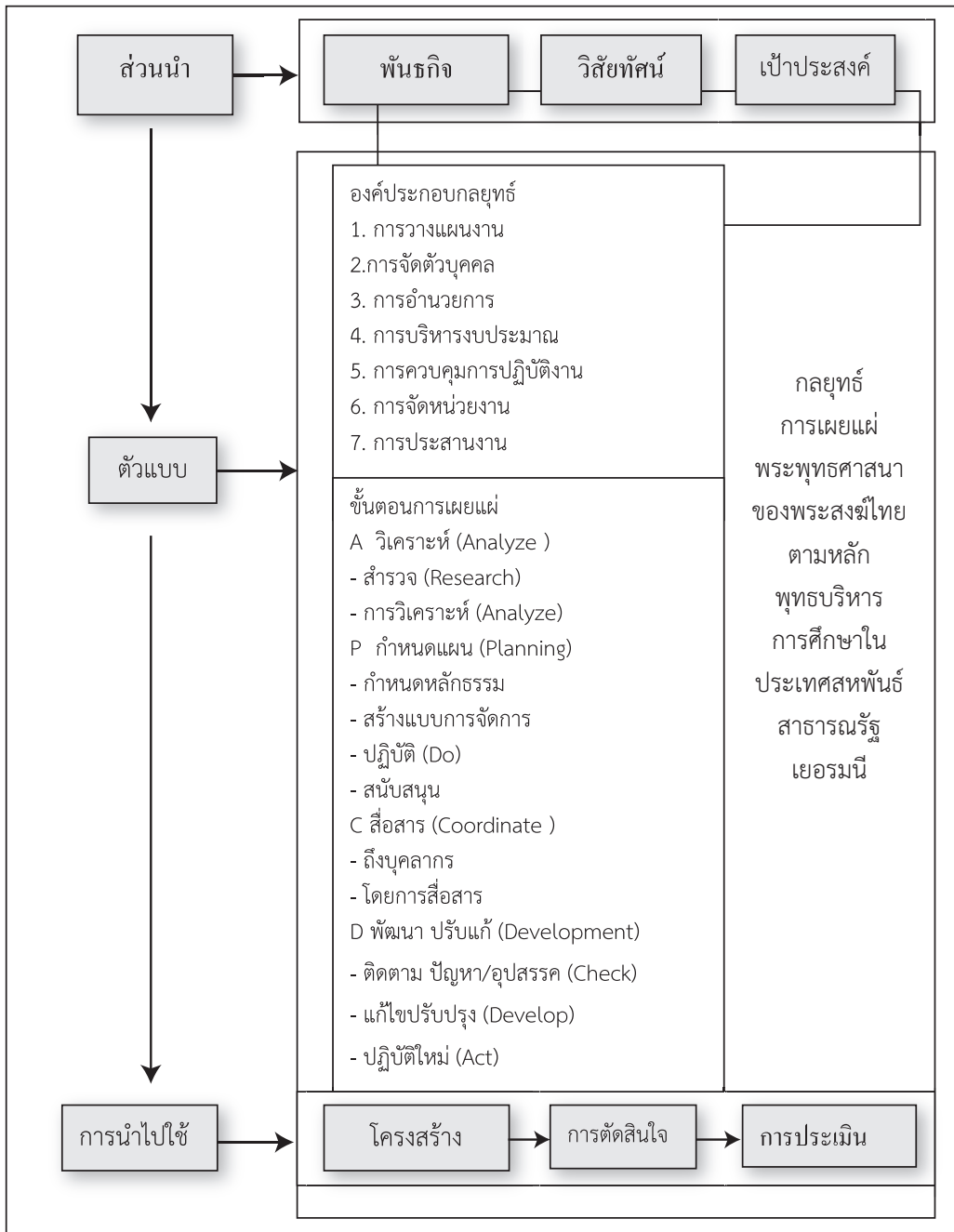
ขั้นตอน D ประเมิน ปรับแก้ ปฏิบัติใหม่ (Develop for better) ดำเนินการ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้กับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ตรวจสอบปัญหาและอุปสรรค (Check) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อประเมินผล การเผยแผ่ธรรมะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละกลุ่มเป้าหมายดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ปรับการสอนให้เข้ากับวัย อาชีพ ให้นำไปปฏิบัติได้เหมาะสม ประเมินการรับรู้ น่าเชื่อถือในเนื้อหา สาระ เรื่องราวและข่าวสารความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความหมายเป็นที่น่าสนใจ ความชัดเจน ความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ ช่องทางในการสื่อสารมีมากมายหลายประเภท วัดความสามารถของผู้รับ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงร่างหลักสูตรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย
ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

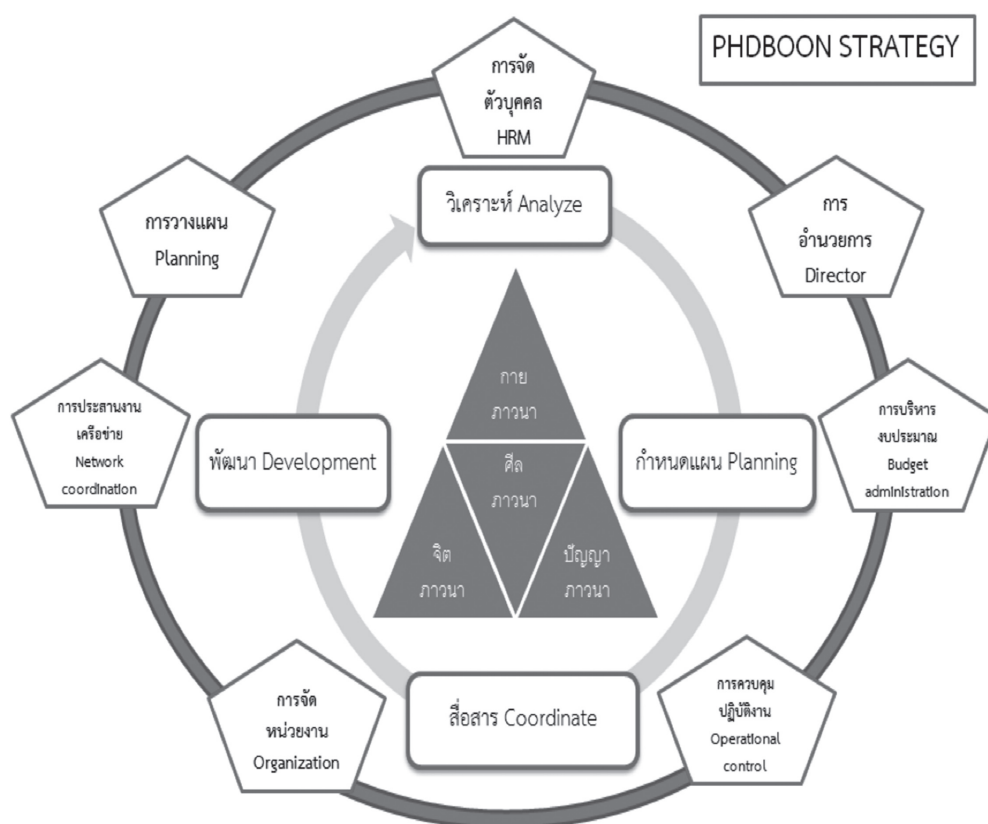
3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบกลยุทธ์การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ของพระสงฆ์ไทยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 3 ส่วน ตามรายละเอียด ดังนี้

ร่างกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี” ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยหลักการที่เกี่ยวข้อง แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ประชุมสัมมาผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งได้ตรวจสอบผลเชิงปริมาณมีการดำเนินการแจกแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย

การเผยแผ่เป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เป็นหลักของพระพุทธศาสนา เป็นความอยู่รอด เป็นความเป็นความตายของพระพุทธศาสนา เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาไม่มีการเผยแผ่ เผยแผ่ไม่ถูกต้อง หรือเผยแผ่สะกด พระพุทธศาสนาจะเป็นอัมพฤษ อัมพาต พระพุทธศาสนาจะหมดไป สิ้นไป แน่นนอน พระพุทธศาสนาอยู่ได้ด้วยการเผยแผ่ การปกครองคณะสงฆ์เป็นตัวช่วย การศึกษาเป็นตัวช่วย ศึกษาไปเพื่อการเผยแผ่ นักเผยแผ่ต้องเข้าใจความหมายของการเผยแผ่ การเผยแผ่ หมายถึง การเปิดเผยสิ่งที่ปกปิดอยู่ให้คนได้รู้ได้เห็น แต่เป็นการเปิดเผยสิ่งที่ดี ที่ประเสริฐ สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตจิตใจของคนเรา ดังนั้น นักเผยแผ่ต้องรู้จักคัดเลือกพระสูตรที่ตนเองถนัด ชำนาญ รู้จักนำพระสูตรสำคัญ นำมาวิจัย วิเคราะห์ ตีความพระสูตรได้ สามารถนำให้คำแนะนำได้ โดยสามารถแจกแจงได้ว่า พระสูตรใดสอนคนประเภทไหน ระดับใด สอนแก่ไหน ได้ผลอย่างไร ควรมีการนำพระไตรปิฎกมาจัดหมวดหมู่ให้แต่ละกลุ่ม เราต้องกำหนดได้ว่า ควรรู้ในกรณีใด ต้องรู้ในกรณีใด การขยายความ การตีความ หาประเด็นสาระที่จะทำความเข้าใจ ความเข้าใจมีทั้งระดับต้น รู้จัก เข้าใจ อธิบาย เข้าถึง คือ ลงมือปฏิบัติแล้วได้ผลสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง“แนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในทศวรรษหน้า” (Phrakrubadeegha Apichat Dhammasuddho, 2016) พบว่า ต้องปรับนวัตกรรมและกลวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมอย่างเหมาะสม 1) รู้ความคาดหวังของคนต่อสังคมและการเปลี่ยนแปลง 2) รู้ความต้องการหรือความจำเป็นของมนุษย์ที่มีต่อพระพุทธศาสนา 3) มีวิธีการนำเสนอหลักพุทธธรรมคำสอนอย่างเหมาะสมสู่สาธารณะและสังคม 4) มีกลยุทธ์หรือยุทธวิธีอันแยบยลที่ทำให้คนอยากรู้ อยากรับ อยากปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนา สาระสำคัญของสิ่งที่ต้องรู้และควรรู้ข้างต้นทำให้ระบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องมี การปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับสรรพสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปแม้เนื้อหาหลักธรรมคำสอนจะคงเดิมมีความ ถูกต้องเป็นจริงที่เป็นนิรันดร์ แต่กลยุทธ์ของการนำเสนอความรู้ ความดี และความจริงในหลักธรรมต้องพัฒนา แม้ปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงาน ที่กำกับดูแลโดยตรงแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง แม้จะมีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าอีกอย่าง อบรม พระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกว่าพระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ขอวิชาเข้าประเทศ บางประเทศก็ยากมากและให้เวลาในการพำนักในประเทศนั้นๆ น้อย ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (Phramaha Amnoey Meeraka, 2016)

กิจการคณะสงฆ์ในทศวรรษหน้าจะมีความเข้มแข็ง ความมั่นคง ความยั่งยืนได้อย่างมั่นใจ หากได้มีผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีสมรรถนะ เจ้าอาวาสแต่ละวัดต้องมีความเข้มแข็งด้านการเข้าถึงมวลชน จะมาช่วยเสริม ช่วยกระตุ้น ทำเพื่อประชาชน เอาประชาชนของเราให้เข้มแข็ง พัฒนาชาวพุทธของให้เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การสงฆ์ควรกำหนดหลักการ อุดมการณ์ วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเพื่อการปกป้อง ค้ำครอง รักษา ขยายพระพุทธศาสนาให้มั่นคงโดยกำหนดหลักการการเผยแผ่เพื่อมุ่งประโยชน์ทั้งส่วนตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวม
2. องค์การสงฆ์ควรใช้หลักการจัดการที่ดี ผลักดันให้เจ้าอาวาสจัดแบ่งความสำคัญของภาระงานในเรื่องการศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์เพื่อให้ทำหน้าที่ครอบคลุมทุกด้านโดยไม่ละเลยภาระงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหัวใจหลักให้พระพุทธศาสนามั่นคง
3. องค์การสงฆ์ควรบำรุง ยกย่อง สรรเสริญ การสนับสนุน อุปถัมภ์งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอันดับหนึ่งในภาระงานของคณะสงฆ์โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมร่วมกันระหว่างองค์กรต่างๆ เพื่อประสิทธิภาพภาพและประสิทธิผล
4. องค์การสงฆ์ควรกำหนดองค์ประกอบสำคัญของการจัดกลยุทธ์การเผยแผ่อย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ 1) การจัดตัวบุคคล 2) การอำนวยการ 3) การบริหารงบประมาณ 4) การประสานงาน 5) การควบคุมการปฏิบัติงาน 6) การจัดหน่วยงาน 7) การวางแผน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาของการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในรายด้าน ได้แก่ การจัดการด้านศาสนทายาท กลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนธรรม คุณค่าที่นำเสนอในทางพระพุทธศาสนา การจัดการด้านศาสนบุคคล บุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ การจัดการด้านศาสนพิธี กิจกรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนสถาน องค์กรรมัตริในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนวัตถุ ช่องทางการเผยแผ่
2. ศึกษาวิจัยการสร้างรูปแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในรายด้าน ได้แก่ การจัดการด้านศาสนทายาท กลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนธรรม คุณค่าที่นำเสนอในทางพระพุทธศาสนา การจัดการด้านศาสนบุคคล บุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ การจัดการด้านศาสนพิธี กิจกรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนสถาน องค์กรรมัตริในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนวัตถุ ช่องทางการเผยแผ่
3. ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในรายด้าน ได้แก่ การจัดการด้านศาสนทายาท กลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนธรรม คุณค่าที่นำเสนอในทางพระพุทธศาสนา การจัดการด้านศาสนบุคคล บุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ การจัดการด้านศาสนพิธี กิจกรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนสถาน องค์กรรมัตริในการเผยแผ่ การจัดการด้านศาสนวัตถุ ช่องทางการเผยแผ่

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2007). *Dictionary of Buddhism (Word)*. (11th ed). Bangkok: MCU Press.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2009). *Buddhadhamma*. (15th ed). Bangkok: Sahadhammika.
- Phrakhruwinathorn Chakkree Sricharumedhiyan. (2016). The Role of Thailand Monks in Globalization Society Ages. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(1), 275-287.
- Phrakrubadeegha Apichat Dhammasuddho. (2016). Innovation Leadership Roles for The Sangha Administration Ministry in the next decade. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 313-325.
- Phramaha Amnoey Meeraka. (2016). Guidelines for the Dissemination of Buddhism in the Country: Case Study of Netherland. *Buabandit Journal of Educational Administration*, 16(1), 169-176.
- Phramaha Nong Uppai. (2013). Buddhism Dissemination Administration of the Sangha Supreme Council in the Globalization Age. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 39(1): 253-267.